

Импульс

Халкым өчен, халкым турында, тормыш белән без бер дулкында!

Мәңге яшә, газиз Ва-
таныбыз,
Халкым тели изге
теләкдәр!
Гомерлеккә яқын ту-
ган булып
Яши бездә төрле мил-
ләтләр.
Күп гасырлар кичкән
чал тарихлы
Данлы илем, үзәң бер
дастан!
Синдә генә безнең яз-
мышыбыз,
Республикамын минем,
Татарстан!

Мөхәррир сүзе

Бу чыгарылышта:

Фатих Кәрим ту- рында истәлекләр	4
Кырыс чынбар- лык корбаны	5
Татарларда кино бармы?	6-7
Батырлар даны мәңгелек	8
Рәсемнәрдә күнел жылысы	11
Замана таләбе буенча	13

Һәрбер кешенең туган ягы, туган иле, туган авылы, ту-
ган йорты була. Бу сүзләрнең барысын бергә жыйсаң, бер
бик матур сүз барлыкка килә – Татарстан! Күп гасырлар
кичкән Данлы илебездә, Татарстаныбызның олы юби-
лее, ТАССР төзелүгә -100 ел. ТАССР йөзъеллыгы – Татар-
стан Республикасы һәм аның күпмилләтле халкы өчен
әһәмиятле чор

Мин үземнең Татарстанда тууым, яшәвем белән бик
горуруланам. Безнең республикабыз тирән тарихлы, күп
милләтле, талантлы шәхесләргә бай. Әйдәгез, вакыт маши-
насына утырып, йөз елга артка әйләнеп кайтыйк әле. Һәр
елганың башы була дигән кебек, республикабызның да
башлану чоры булгандыр...

“Тарихын белмәгәннең киләчәге юк”, -дигән халык.
Әйдәгез, бергәләп, тарихта эзләнең...

Петрова Екатерина, 10нчы сыйныф

Ил тарихы-минем тарих

Татар халкы – төрле тарихи сикәлтәләр узган бөөк халык. Алар, Евразия далаларында беренчеләрдән булып, үзенә дәүләтен булдырганнар. Үзбегнең тарихыбызны өйрәнү, һичшиксез, мөһим дип саныйм мин. Кызганычка каршы, шундый бай булган Республикабызның тарихын өйрәнүгә мәктәптә бик аз сәгәтләр каралган. Югыйсә, аның тарихы Рәсәй тарихынан да, Европа илләре тарихынан да күпкә кызыграк һәм безнең өчен файдалы да булыр иде дип уйлыйм мин. 1552нче елдан бирле изелеп, кыерсытылып яшәп тә, үзенә телен, милли анын, дәүләтен булдыруга өметен

югалтмыйча яшәгән халкыма 1920нче елда дәүләтчелек формасы бирелгән. Һичшиксез, Татарстан АССР төзелүнең тарихи әһәмияте бик зур. Дүрт гасырга якин дәүләтсез яшәгән халык өчен бу олы жинү була. Әлеге вакыйгаларга инде 100 ел узып киткән.

Республикабызның оешуын, камилләшүен, үсүен, авырлыкларга каршы торуын без тарихи китаплар, мәкаләләр аша гына танышып түгел, ә язучыларыбызның әсәрләрен укып, рәссамнарның картиналарын карап та күпмедер дәрәжәдә өйрәнә алабыз.

Хаирова Алия, 8нче сыйныф

Сез беләсезме?

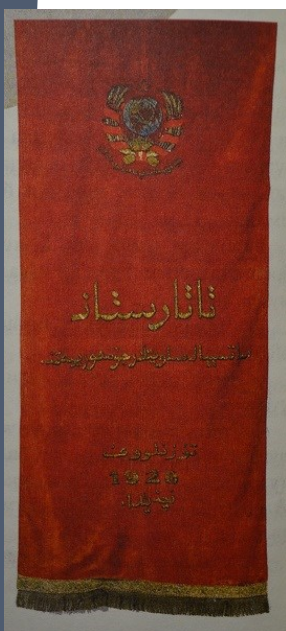
1920нче елның 27нче маенда Бөтенроссия Үзәк Башкарма Комитеты һәм РСФСР Халык Комиссарлар Советы Автономияле Татарстан Совет Социалистик Республикасы

1937нче елның 25нче июнендә Советларның XI съезды Республика Конституциясен раслый һәм жөмһүрият атамасы «Татарстан Автономияле Совет Социалистик Республикасы» (ТАССР) дип үзгәртелә.

Социалистик Республикасы турында Декрет кабул итә.

Татарстанның милли музееңда бу чорга караган иң абруйлы экспонатларның берсе шул ук елның 25нче июнендә оешкан

республикабызның беренче байрагы саклана. Ул кызыл бәрхет тасмадан ясалган һәм аскы өлеше алтын чуклар белән каймаланган. Байракта РСФСР гербы һәм алтын жеп белән татар телендә гарәп хәрефләре ярдәмендә «Бөтендөньяның эшчеләре берләшегез. Татарстан Социаль Советлар Жөмһүрияте. Төзелүе 1920нче елда», – дигән язучигелгән.

Лотфулла Фәттахов белән Харис Якуповның 1950нче елда ТАССРның 30 еллыгын бәйрәи итү үңәеннан ясаган рәсеме. Бу тарихи әсәрне язучы 8 ай дәвам итә. Әлеге картина Татарстан Республикасының сынлы сәнгәт музееңда саклана.

Истәлекләр дөньясында

“Үткәнне белгән кешенең генә киләчәгә бар”, - диләр. Ә үткәндә минем кебек яшьләр нинди шартларда яшәгәннәр соң? Безнең бәхетле һәм мул тормышта яшәүебез өчен үзләрен аямайча көрәшкән сугыш чоры балалары нинди булганнар? Аларның язмышын чагылдырган әдәби әсәрләр белән кызыксыну миндә Фатих Кәрим ижатын тирәнтен өйрәнү хыялын тудырды. Башта мин аның шигырь һәм поэмалары белән таныштым. Авыр сугыш елларында ижат ителгән 150ләп шигырь, 8 поэмасы бүген дә туган илне яратуның, батырлыкның гүзәл үрнәге булып тора.

2019нчы елда мәктәптә шагыйрьнең кызы Ләйлә ханым белән очрашу аның ижаты белән кызыксынуымны тагын да арттырды. Минем шәхсэн үземнең Ләйлә ханым белән очрашу теләгә туды. Кызганыч, 2020нче елның ноябрендә Ләйлә ханым безнең арабыздан китте. Инде хәзер бу бик жылы очрашуны, гел көлөч, ярдәмчел, ачык йөзле Ләйлә ханымны шул истәлекләрне яңартып кына искә алам. Ике ел элек булган әңгәмәдән мин бик дулкынланып кайттым. Фатих Кәрим белән кызы язмышын чагылдырган шигъри юллар яздым.

Кызчыгына бер ай гына булган
Шул чак аны кулга алганнар,
Әниләре күңеленә яра
Йөрәгенә сагыш салганнар.
Бала авазына мохтаж булып,

Дүрт ел үткәч, кайткан йортына.

Бер ай хәтта яши алмаган ул,
Китеп барган сугыш кырына.
Күңелендә бала тавышының
Кайтавазы чыңлап торганга,
Ижатында бала образын
Куйгандыр ул алгы планга.

Фатих Кәрим ижатын өйрәнү, аның турында кызыннан ишеткән истәлекләр минем күңелемдә ватанпәрвәрлек хисләрен тагын да үстерде. Туган илемнең чын патриоты булып үсәсем, аның күген аяз, халкын тыныч һәм мул тормышта бәхетле итеп күрәсем, ә киләчәктә халкымны яклаучы милли жанлы юрист буласым килә. Сөзгә Ләйлә ханым белән үткәргән әңгәмәне тәкъдим итәсем килә.

Сөз белә сезме?

Тел галиме, язучы, жәмәгать эшлеклесе, сәясәтче **Галимжан Шәрәф** ТАССРның беренче этнографик картасын 1922нче елда төзи. Карта 1920нче елның халык санын исәпкә алу буенча тупланган мәгълүматлар

нигезендә төзелә. Картада 13 кантон (район) һәм 224 вулыс күрсәтелгән. Вулыс

атамаларының күбесен белеп бетереп булмый. Ничек кенә булмасын, картага 99 ел. Карта ике телдә: гарәп шрифты белән татар һәм рус телләрендә төзелгән. 1925 елда карта, кантоннар үзгәрүен исәпкә алып, яңадан эшләнә. 1922 елда 13 кантон булса, 1924 елда – уника була. Яңа республиканың чикләрен ачыклау һәм билгеләү 1924нче елга кадәр сузыла. Халык күрәп белсен өчен әлеге карталар Казан шәһәре урамнарында эленгән.

Картада татарлар – яшел, руслар – сары, башка милләتلәр – кызыл төсләр белән билгеләнгән.

- Ләйлә ханым, сез этиегезне хәтерлисезме?

- Әни безгә этием турында бик күп сөйләде. Мин этиемне күрмәдем диярлек. Миңа бер ай булганда, 1937нче елны аны кулга алганнар. Эти төрмәдән кайтканда, миңа дүрт яшь булган. Ләкин мин ул вакытларны хәтерләмим.

- Этиегез белән сугыш вакытында очрашмадыгызмы?

- 1942нче елның май аенда яралангач, ул өйгә кайтты. Аны госпитальгә Казанга жибергәннәр. 1нче май көнне бик иртән кемдер ишек какты. Ачасак, иәк төбөндә этиебез басып тора. Без башта аны күрүебезгә бик гажәпләндек, ләкин сөөнечебезнең чиге юк иде. Атылып, аның кочагына ташландык. Ул: “Туктагыз, туктагыз”, - диде. Без аны каты яраланганнан соң госпитальгә кайтарылуын белдек. Соңыннан әнием аны госпитальгә озатты. Госпитальдә дөваланган вакыт аралыгында, ул берничә поэма, шигырьләр дә язып өлгерә.

- Фатих Кәрим фронтта һәлак булган. Ул нинди сугышларда катнаша?

- Ул сугышны Мәскәүдән башлаган, аннары Украинага, Белоруссиягә житкән. 1944нче елда аны инженерлар училищесына водолаз-саперлыкка укырга жибергәннәр. Анда кече лейтенант дәрәжәсе алган. Эти өч тапкыр яралана, ләкин өченче яра үлемгә китерә. 1945нче елның 19нче февралендә этием Көнчыгыш Пруссиядә, хәзерге Калининград өлкәсендә вафат була һәм анда туганнар каберлегенә күмелә, ә жәсәде Багратионовский шәһәрәндә.

- Этиегез һәлак булуы турында кайдан белдегез?

- Без ул көннәрдә хатларны бик сирәк ала идек. Беркөнне безгә посылка килде. Аның

эчендә шинель, этинең итекләре, алман-рус сүзлеге, ордены, дәфтәре, безнең фотолар иде. Берәздән үлем кәгазе - “похоронка” килде. Анда “Ваш муж, лейтенант Фатих Карим, погиб

19 февраля 1945 года, похоронен в районе деревни Каверне”,

дип язылган иде. Сугыш беткәч, әни аның каберен эзләү эшенә керешә.

Өметен югалтмыйча, ул аны ун ел эзләде.

Этиемнең каберен ике литва вәкиле тапкан. Алар алюминийдан ясалган кечкенә генә һәйкәлгә тап булганнар, һәм анда пычак белән уеп, “Лейтенант Фатих Карим, татарский поэт”, дип язылган. Ул каберлеккә ун кеше күмелгән.

- Багратионовскийга күчәргәндә, ун жәсәт арасыннан Фатих Кәримнең гәүдәсен ничек аерганнар соң?

- Аның шинеле булмаган. Күмгәндә аны плащпалаткага төргәннәр.

Багратионовск – элекке немец шәһәре. Анда хәзер төрле милләт кешеләре яши. Алар Фатих Кәримне беләләр, аның әсәрләрен укыйлар. Аңа яңа хәтер ташы куйдылар. Мин Багратионовскийга берничә тапкыр бардым, мәктәп балалар белән очраштым. Хәзер шушы шәһәрдә Фатих Кәримнең кем икәнән бөтен кеше дә белә.

Хәбибуллин Нияз, 8 А

Аяз Гыйләжевнең “Өч аршин жир” әсәре тарихи фактларга бәйләп язылган. Бу повесть – безнең үткәнебез, 30нчы елларның яңгырашы. Биредә сүз илдә барган мәжбүри күмәкләштерү, колхозлар оешу еллары турында бара. Хәллә кеше – кулак, дошман исемен ала, мал-мөлкәтен, жирен калдырыга

мәжбүр була. Мирвали, аның хатыны Шәмсегаян образлары аша автор шул заманның төп проблемаларын тасвирлый.

“... Бел, авыл халкы жәбер-жәфаны байтак кичерде. Шактый еллар безне кешегә дә санамадылар. Соңгы сыныгыбызны сыпырып алып чыктылар, налог, заемнар белән интектерделәр... Түздәк... Без түзәргә өйрәнгән. Әле безнең көн дә килер, дип түзәбез! Дөньяда гаделлек дигән нәрсә дә калгандыр ләбаса. Бетмәгәндер ич ул!? Шул ышаныч барга түзәбез.”

Кырыс чынбарлык корбаны

1930нчы еллардан башлап, татар театры сәхнәсендә хатын-кызлардан Нәгыймә Таждарова, Фатыйма Ильская, Әшраф Синяева, Гөлсем Камская, Фатыйма Камалова, Гөлсем Болгарскаялар кебек зур талант ияләре белән хезмәттәшлек иткән Луиза ханымның язмышы укучыларыбызга кызыклы булыр дип уйлыйм.

Олы шәхесләренң берсе, күренекле татар шагыйре Хәсән Туфан белән драма артисты Луиза Салиәскарованың сокландыргыч та, фажигале дә мэхәббәте, бер-берсенә тугрылыгы, әлбәттә, күпләрне таң калдырырлык һәм дастаннар

язарлык. Ләкин тормыш дастаннарда караганда кызыклырак та, фажигалерәк тә икән.

Фажигале 1936нчы елгы вакыйгалар әлеге гаиләгә дә кагыла. Х.Туфанны кулга алганда, ул 4 яшьлек кызчыгы һәм 4 айлык улы белән явыз тормыш кочагында кала. “Халык дошманы хатыны” булуы, театр дигән могжизалы жирдән куылуы, фатирдан чыгарылуы, акчасыз, ипи карточкасыз калуы, берничә айга сузылган суд ишек төпләрен таптавы да аның тормышка булган өметен, хыялларын сүндерми. Яшәү мәгънәсен, ире белән очрашуга өметен югалтмаган кыю, көчле Луиза ханымның язмышы бүгенге көн яшьләренә үрнәк булырлык дип саныйм мин.

Кызганыч, бүгенге көндә артисткабызның ижат юлы тиешенчә өйрәнелмәгән. Ул Камал театры сәхнәсендә күп еллар уйнаган танылган артисларыбыз Шәүкәт ага Биктимеров һәм Рауза ханым Хәйретдинованың остазы булган. 1945нче елны ул аларга театр училищесында сәхнә телен укыткан.

“Гажәеп нечкә жанлы, горур, сер бирмәүче кеше иде ул. Чын гыйлем иясе. Дәресне чиратлаштырып әле рус телендә, әле татарча алып бара. Луиза апа сөйләгәндә Фёдор Фёдоровичның музыка тыңлагандай, мәкиббән китеп тыңлавы, аңа бер илаһи затка карагандай каравы, дәрес тәмамланганда аның кулларыннан

үбеп куюы безнең өчен күрелмәгән хәл иде”, - дип искә алган аның турында Шәүкәт ага Биктимеров.

“Чын артистка! Театрны сөеп туя алмаган асыл зат иде ул. Шулкадәр матур итеп, эмоциональ күтәренкелек белән сөйли белә иде, без авызыбызны ачып, сәгатьләр бие аны тыңларга эзер идек”, - ди укытучысы турында Рауза ханым Хәйретдинова.

Ул вакытта үтә бер зәвык белән киенүче, зыялы остазлары - Луиза Сәлиаскарова - күп шәкертләрен таң калдырган. Бәйрәмнәрдә ул ачлы-туклы яшәүче студентларын Старая урамындагы фатирына чакырып, пәрәмәчләр белән сыйлаган. Укучылары аның язмышыннан беркайчан да зарланганын ишетмәгәннәр.

Бүгенге көн укучыларын да Хәсән белән Луиза язмышы битараф калдырмый. Казан шәһәренең 96нчы гимназия укытучысы Тарханова Гүзәлия Инсаф кызы 2010нчы елда “Мэхәббәт ядкаре” исемле 2 пәрделек лирик драма язган. Бу әсәр дә Хәсән белән Луизаның мэхәббәтенә мәдхия булып яңгырый.

2017нче елда Галиәсгар Камал исемендәге татар дәүләт академия театрында Туфан ага Миңнуллинның “Агыла да болыт, агыла” әсәре буенча шигъри спектакль куелды. Димәк, рухи мирасыбызны барлау һәм аны үз вакытында саклап калу турында театрларыбыз да, аерым шәхесләребез дә кайгыртып яшиләр.

Луиза Салиәскарованың театр училищесында эшләгән вакыты, 1940нчы еллар

Татар киносы тарихыннан

Казан губернасында Октябрь революциясенә кадәр үк Идел һәм Кама буе халыклары кино сәнгате турында хыялланганнар. Иәди Такташ, Габдулла Тукай, Әхмәт Фәйзи кебек күренекле шагыйрьләребез, язучыларыбыз да бу өлкәдә эш башлап йөргәннәр. Ләкин татар нәфис фильмнарын чыгару мәсьәләсе озак еллар дәвамында чишелә алмый торган бер төен булып килгән.

Бертуган Кәримовлар Уфаның шәһәр бакчасында «Йолдыз» исемле кинематограф ачканнар.

1927нче елны татар жәмәгәтьчелеге Мәскәүдәге Совкино оешмасында «Булат батыр» исемле фильмны төшергән. Ул татарларның Пугачев хәрәкәтендә катнашулары турында.

Татарстан мәгариф халык комиссариаты янында оештырылган Гыйльми үзәк милли кино сәнгатен пропагандалауны әһәмиятле эш дип санаган һәм төрле чаралар үткәргән. Кино-режиссер А. Л. Генри Гыйльми үзәк сорава

буенча (1929) «Фатыйма» исемле киносценарий язган.

Гомеренең соңгы елларында кино сәнгате белән И. Такташ та нык кызыксынган һәм аны татар мәдәниятенә алып керү өчен тырышкан. Ул 1930нче елны үзенең «Камил» драмасы нигезендә, рус кино эшлеклесе Дубровский белән бергә «Камил» исемле киносценарий язган.

Соңрак Ә. Фәйзи «Тукай» фильмы өчен сценарий, «Тарих рычагы» киноповестен, «Пәйгамбәр Әюп һәм итекче Сафа» исемле киносценарий язган.

Г. Минский киноинститутта сценарийлар язучы буенча махсус белем алган. Ул Әстерхан татарларының «Кара Айдар һәм кызыл гөл» исемле дастанына нигезләнеп, «Кара Айдар» исемле киносценарий язган.

Ләкин татар нәфис фильмнарын чыгару мәсьәләсе озак еллар дәвамында чишелә алмый торган бер төен булып килгән, һәм, ниһаять, төенне чишәргә вакыт житкәндер инде дип уйлыйм мин.

Гыйззәтуллина Ясминә, 7нче сыйныф

Сез беләсезме?

Казан Халыкара мөселман киносы фестивале катнашкан татар фильмнарының яулаган уңышлары:

2005нче ел – 27 эш, 24 ил катнаша. Илдар Ягъфәровның «Күктау» нәфис фильмы «Иң яхшы ир-ат роле»

номинациясендә жиңә.

2006нчы ел - 35 эш, 26 ил катнаша.

2007нче ел - 39 эш, 49 ил катнаша. «Күктау» (Илдар Ягъфәров), «Бабай» (Альберт Шакиров) фильмнары күрсәтелә.

2008нче ел- 35 эш, 37 ил катнаша. «Өч аяклы ат» иң яхшы 10 фильм исемлегенә керә.

2009нчы ел- 36 эш, 67 ил катнаша. «Бөркетләр» фильмы «Иң яхшы ир-ат роле» өчен дигән

бүләккә лаек була.

2010нчы ел – 76 эш, 60 ил катнаша. «Бибинур» (Юрий Фетинг) фильмы жиңә.

2011нче ел – 91 эш, 29 ил катнаша. Илдар Ягъфәровның «Югалту» картинасы «Милли гореф-гадәтләрне һәм татар телен саклап калуға керткән өлеше өчен» исемле бүләк ала.

2012нче ел – 47 эш, 27 ил катнаша. «Эт» (Фәрит Дәүләтшин), «Югалту» (Илдар Ягъфәров) фильмнары күрсәтелә.

2013нче ел – 50 эш, 30 ил катнаша.

2014нче ел – 50 эш, 22 ил катнаша.

2015нче ел – «Ак чәчәкләр» (Ренат Аюпов) «Татар әдәбиятын экранлаштыруға керткән өлеш» дигән махсус приз яулый.

2016нчы ел – 60 эш, 33 ил катнаша. «Мәржани мәчете» (Ренат Хәбибуллин) фильмы Казан мэрының махсус бүлегенә лаек була.

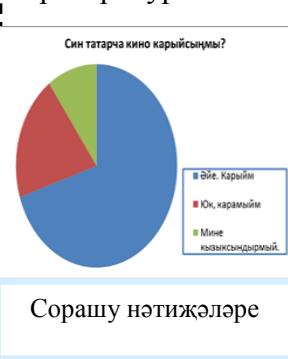
Халыкны кино сәнгате буенча таныйлар

Кино - бик көчле милли корал. Кайсыдыр заманнарда архитектура, әдәбият, ә кайчандыр симфоник музыка модада булган. Ә бүген – кино заманы. Милли кино сәнгатен барлыкка китерү - милләтебез өчен бүгенге көндә актуаль проблема булып тора.

Кино заманасы дидем дә, безнең милли кино сәнгатебез ни хәлдә соң?

Соңгы елларда матбугатта "Татарстан кинематографын үрмәләп йөри башлады"; "Ул салкында кабызырга тырышкан машина хәлендә генә", - дигән фикерләргә укырга туры килә. Минемчә, безгә милли көчле кино кирәклегә көн кебек ачык.

Милли киноны булдыруда Нуруния Жамали, Рамил Төхфәтуллин кебек режиссерларыбызның эшчәнлегә аеруча нәтижәле. Шәхсән мин үзем алар тарафыннан халыкка тәкъдим ителгән милләтебезнең кешелек кыйммәтләрен чагылдырган "Зөләйха", "Бибинур", "Өч аяклы ат", "Ак чәчәкләр", "Тапшырылмаган хатлар" исемле фильмнарны аеруча яратып карадым. Дөрестән дә, аларда татар халкының торышы, эчке дөньясы чагылыш тапкан вакыйгалар, сокландыргыч мәхәббәт тарихы, шәфкатьлекез кебек тәрбия чаралары урын алган.

Кызыксынып китеп, үзем дә сыйныфташларым арасында "Син татар киноларын карыйсыңмы?" дигән исем астында сораштыру үткәрдем. Дөрес, сыйныфташларымның күбесе татар милләтеннән. Сораштыру

нәтижәләреннән күрәнгәнчә, эш бик начар түгел

икән. 65-68 % - карыйм, 25 % - карамыйм, ә 10 % - мине кызыксындырмый дип җавап биргән.

Милли киноның бүгенгесә турында замандашларыбыз фикерләре дә төрле һәм каршылыклы. Кайберәүләр популяр чит ил кинофильмнарны татарча яңгыраса, бу тамашачыны татарча кинога якынайтыр, ана телебезгә хөрмәтне арттырыр дип санаса, башкалар исә чит ил кинофильмнарны татарчага тәржемә итү мөмкинлеген – саташу дип саный.

Мин үзем милли кино сәнгатенә киләчәгә өметле һәм ышанычлы дигән оптимистик фикердә. Казан мәдәният һәм сәнгать институтында кино кафедрасы ачылуы, Е. Алексееваның "Казан. Кинематограф. Гасырдан гасырга" (1897-2014) дигән китап дөнья күрүе дә шатлыклы вакыйга. 2005нче елдан бирле үткәрелеп килүче Казан Халыкара мөселман киносы фестивале дә - Татарстанның горурлыгы.

Бүгенге көндә сыйфатлы татар телендә кино төшерүдә әлеге проблемалар да җитәрлек: профессиональ яктан эшләнгән кинопроектлар юк, югары дәрәжәдә иҗат итүче кадрлар җитәрлек түгел, кино студиясе юк.

Татар телебезнең даирәсен киңәйтк, татар телле аудиториябезне саклап калыйк дисәк, безгә милли кино сәнгатен үстерү өстендә ныклап эшләргә кирәк.

Фарукшин Айдар, 8нче сыйныф

Аяз Гыйләҗевның "Жомга көн кич белән", "Өч аршын жир" эсәрләре буенча төшерелгән "Бибинур" фильмының унышлары:

-Халыкара мөселман фестивалендә катнашкан иң яхшы фильм буларак Гран-при яулый (2010);

-төп героиняны уйнаган Фирдәвес Әхтәмова «Иң яхшы хатын-кыз роле» номинациясендә беренче урынны ала;

-Казахстанда Евразия Халыкара кинофестивалендә «Кино сәнгатендә яңа исем» номинациясендә яш Биби-нурны уйнаган Резидә Һадиуллина җиңү яулый;

-фильм Германиядә үткән Халыкара фестивальдә катнаша.

Батырлар даны мәңгелек

1941 ел. 22 июнь таңы. Бу көнне, бу датаны белмәүче юктыр. Республикабыз 560 меңнән артык кешесен сугышка озата, 300 меңнән артыгы өйләренә кире кайтмый. Фронтта шулай ук 104 татар язучы киткән, шуларның 31 әйләнеп кайтмаган. 225тән артык татарстанлыга Советлар Союзы Герое исеме бирелгән. 48 сугышчы Дан ордены кавалеры. 13е Александр Матросов һәм Газинур Гафиятуллин батырлыгын кабатлый. 6 очучы һава һәм ут тараннары башкара. Алтын Йолдыз ордены белән Татарстанның асыл ирләре: кыю чик сакчысы Никита Кайманов, Брест крепосте-

ның легендар сакчысы Петр Гаврилов, кыю очучылар Михаил Девятаев һәм Фәрит Фәтхуллин, Сталинград герое Гани Сафиуллин, рейстагга Жигу Байрагы кадаган Гали Заһитов һ.б. күпләр бүләкләнә. Ирләр белән беррәттән хатын-кызлар да сугышта катнашкан, 10 мең кыз фронтка киткән. Аларның кыюлыгы, үз-үзләрен аямауларының жыелма образы Мәгүбә Сыртланова батырлыгында чагыла.

Дәһшәтле сугыш еллары тарихта калды... Ата-бабаларыбызның батырлыклары һәрвакыт истә, каһарманнарыбыз күңел түрәндә!

Минем ике бабам да Бөек Ватан сугышында илебезнең дошманнардан азат итүдә катнашкан. Мин бу мәкаләмдә әниемнең бабасы турында язарга теләм.

Хадиев Шәриф Һади улын сугышка хәрби хезмәттән алып китәләр. Бабам Тын океан флотында 5 ел хезмәт иткән. Ул

чагында Көнбатыш фронтта көчле сугышлар барган. Ике ел артиллерист булган. Бервакыт алар чолганышта калган. Командирлары кулга эләгергә теләмичә, үз-үзен атып үтергән. Солдатлар куркуга кала. Шулвакытта бабам үзенә зур җаваплылык ала, солдатлар белән чокырлар, зиратлар аша урманга юл тотып, алар исән кала. Ул мондый батырлыкларны берничә тапкыр башкара, чөнки сугышта үлем адым саен сагалап тора. Аны орден, медальләр белән дә бүләклиләр.

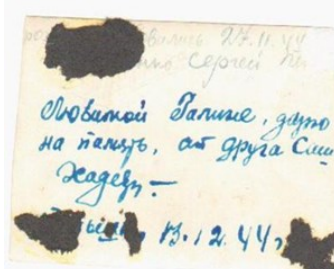
Бабам өчен сугыш Германиядә тәмамлана. Совет гаскәрләре белән Берлинны алуда да бабамның өлеше зур.

Сугыштан бабам 1947нче елда гына кайта.

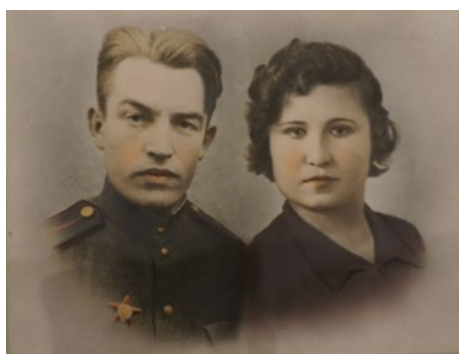
Ул әле ике ел дәвамында Германиядә безнең хәрби частлар составында хезмәт итә.

Бабамның өйләнү тарихы турында да язып үтәсем килә. Әбием –Галия Хәсән

кызы укытучы булып эшләгән. Аның сыйныфында укучы кыз бабамның сөңлесе булган. Ул укытучысыннан абыйсына фронтка хатлар язарга сораган. Менә шушы хатлар таныштырган да аларны. Әбием сугыш беткәч, бабам янына Германиягә китә һәм алар гаилә корып җибәрәләр. Бабама

Германиядә калырга тәкъдим итсәләр дә, аларның туган якка кайту теләге зур була. Казанга кайткач, бабам озак

еллар буга “Татнефтегазразведка”да бүлек мөдире булып эшли, әбием гомер бу 18нче мәктәптә химия фәнен укыткан.

Аларның безнең өчен һәрвакыт үрнәк һәм терәк булды.

Ногманов Таһир, 7нче сыйныф

Курск дугасы буендагы батырлык

Хәтерләүдән курыкма син-
үткәнәңне онытма син!

Дәһшәтле сугыш еллары тарихта калды... Ата-бабаларыбызның батырлыклары һәрвакыт истә, каһарман геройларыбыз күңел түрәндә!

Бөек Ватан сугышы – ил, гаилә фажигасы. Никадәр кайгы-хәсрәт, югалту, бәхетсезлек

китерде ул тыныч халыкка. Бу куркыныч, дәһшәтле, рәхимсез сугыш минем гаиләне дә читләтеп үтми.

Бу язамны бабам Низамов Хәсән Нафи улы истәлегенә багышлыйм.

Минем бабам - Низамов Хәсән Нафи улы 1914нче елның 15нче октябрендә Чүпрәле районында туа. Белеме буенча

ул—финансист һәм сугышка кадәр баш бухгалтер булып эшләгән.

Сугышның беренче көннәреннән үк бабам фронтка алына. Бөек Ватан сугышы башланганда, аңа нибары 26 яшь була. Ул 1941нче елның июнендә фронтның көньяк-көнчыгыш өлешенә элгә.

Аның сугышка алынуы гаиләбез өчен зур кайгы була. Бабамның этисе сугышка алыну хәбәрен күтәрә алмыйча, инсульттан үлеп китә.

Бабам фронтның төрле сызыкларында авыр көрәшләрдә катнашып, 11 тапкыр яралана, старшина исеменә лаек була.

Бөек Ватан сугышының иң куркыныч бәрелешләрнең берсе- 1943нче елда Курск дугасындагы сугыш.

Минем бабам да әлеге каты бәрелешләр вакытында 1943нче елның гыйнварыннан

полкны снарядлар, сугыш кирәк-яраклары белән тәмин итеп торган. Снарядларны атка төяп, тиешле урынга житкерүне һәрвакыт контрольдә тоткан. 3нче батарея кызылармеецы Гавриленко белән, кулга-кул тотынып, Ватан алдында бурычын үтәгән. “Гавриленко әлеге бәрелешләрдә батырларча һәлак булды, дошман аяусыз иде”,- дип сөйли иде минем бабам. Гавриленконың һәм янәшәсендәге солдатларның үлемен күреп, башка чара юклыгын аңлап, бабам немец танкларына каршы үзе һөжүмгә күтәрелгән. Совет солдатлары өчен әлеге бәрелеш бик мөһим рольне уйнаган. Бабамның бу батырлыгы хакында фронт газеталарында язып чыкканнар. Бәрелешләрдән соң аны “Кызыл йолдыз” ордены белән бүләклиләр.

1945нче елның мартында Кёнигсбергны азат итү өчен бәрелешләр вакытында бабам каты яралана. Снаряд кыйпылчыгы аның сул кулын яралый, I группа инвалид булып кала. Ә Бөек Жинүне бабам госпитальдә каршы ала. Сугыш елларында күрсәткән батырлыгы өчен 3 орден һәм 6 медаль белән бүләкләнә.

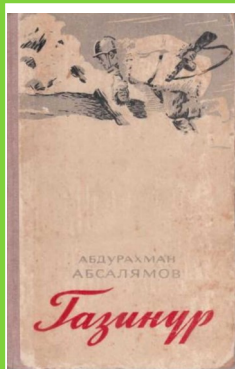
Сугыштан кайткач, бабам тыныч тормышта да илебездә аякка бастыруда зур өлеш кертә.

Сугыштан соң ул Чүпрәле районының хастаханәсендә баш бухгалтер булып эшли, районның үзәк банкын житәкли.

Бабам сугышның рәхимсез

бәрелешләрендә катнашса да, үзендә гомер буена кешелек сыйфатларын саклап яшәде. Ул үзенң балаларына һәм оныкларына нәкъ менә гадел, таләпчән, һәр эштә әйдап баруы белән үрнәк. Без аның белән бик горурланабыз

Ахмерова Асия, 10нчы сыйныф

«Халкыбыз туган ил өчен газиз гомерләрен биргән улларын һәм кызларын онытмый, аларны күңел түрәндә йөртә. Батырларны онытмау – бик изге эш, ләкин батырлар үрнәгендә яңа батырлар тәрбияләнмәсә, безне гафу итмәсләр иде. Бүген бездә яңа батырлар тәрбияләнә. Без аларны хезмәт фронтларында да, космоста да, армия сафларында да көн саен күрәбез. Яңа батырлар белән бергә кулга-кул тотынышып, Бөек Ватан сугышы каһарманнары да бара, алар үлемсез, Советлар Союзы Герое Газинур Гафиятуллин белән бөтен халкыбыз горурлана».

Габдрахман Әбсәләмов.

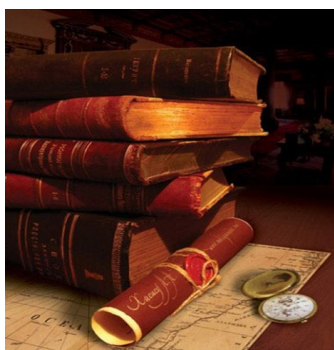
Сәнгать дөньясында

Китап бизәүдә яңалык жырчысы

Фаик Таһиров 1906 нчы елның 29 октябрендә күренекле мәгърифәтче Шакиржан Таһири гаиләсендә унөчөнче бала булып туа. Ул балалык елларын Казанда үткәрә. 1918нче елда әтисе үлгәч, 12 яшеннән үз көнен үзе күрә башлай. Фаик бала чактан ук рәссам булырга хыяллана. Хыялын тормышка ашыру өчен, 12 яшендә Екатеринбург шәһәренә китә һәм анда 1нче баскычлы мәктәптә укый.

1920нче елда Казанга әйләнеп кайту белән архитектура художество институтына укырга керә һәм академик Н.И.Фешин лекцияләрен тыңлау бәхетенә ирешә. Казанга кайту белән талантлы рәссам – график татар графикасы сәнгатенә нигез салучыларның берсе - Александра Коробкова белән таныша һәм алар бергә тормыш корып жиберәләр.

Ф.Таһиров ул елларда татар әдәбиятының күренекле вәкилләре Г.Кутуй,

Ш.Усмановлар белән аралаша. Г.Кутуй Фаикка бервакыт түбәндәге эчтәлекле хат яза: "Ижатыңны китап тышлыклары аша булса да, жанландыра барырга кирәк. Надан яшәп, тормыштан төшеп китәрлек багаж белән көн итеп булмый."

Чыннан да, яшь талант бик тиз танылып өлгерә һәм китаплар дөньясында чын-чынлап яңарыш барлыкка килә. Безгә аның Г.Кутуйның "Көннәр йөгәргәндә", Ф.Уразайның "Серле шалаш", "Тормыш кочагында" дигән китапларының тышлыгын бизәве билгеле. Хәзерге вакытта Фаик хезмәтләре рәсем сәнгате музеенда саклана. Бөтен дөньяга танылган плакат рәссамы Моор аны "китап бизәүдә яңалык жырчысы" дип атый.

Соңрак Таһиров ижатында яңадан бер үзенчәлек ачыла. Бөтен дөньяга танылган рәссам, матбугат басмаларында кулланыла торган хәрәфләрне камилләштерү эшенә керешә. Ул әрмән, грузин, корей, һинд һәм башка халыклар алфавиты өчен хәрәф рәсемнәрен дә эшкәртә.

Заһидуллина Әдилә, 10нчы сыйныф

ТАТАР ЯЗУЫНЫҢ ФАЖИГАЛЕ ЯЗМЫШЫ

ТАССР тарихында их бәхәсле, катлаулы өлкә - бу татар язуы тарихыдыр. Татарларның язуы татар халкының тарихы кебек бик катлаулы юл үткән. Татарлар рун билгеләре, уйгур язуы, гарәп имлясы, латин хәрәфләре һәм кириллица белән язганнар.

1920нче елның 19нчы декабрендә ТАССР Халык Комиссарлары Советы карары нигезендә татар телендә гарәп язуын куллануга үзгәрешләр кертелә. «Яңа имля» («Яңа орфография») татар телендә латин графикасын кабул иткәнгә кадәр кулланылышта була.

1927нче елның 3нче июлендә яналифкә (латин графикасы нигезендә татар язуы) күчү турында карар кабул ителә. Барлык мәктәп, матбугат һәм нәшрият 1930нчы елның 1нче гыйнварына тулысынча яналифкә күчеп бетә.

Ул 12 ел эчендә шактый камилләшеп, татар халкына 1939нчы елга кадәр хезмәт итә.

1939нчы елны, Мәскәү күрсәтмәсе буенча, рус графикасына нигезләнган алфавит кабул ителә, кириллица язуына күчелә. Барлык мәктәп, техникум һәм югары уку йортларында яңа алфавит белән уку 1939-1940 уку елыннан башлана. Кириллицага күчүнең төп дәлиле булып, татарларга киләчәктә рус телендә үзләштерергә жинелрәк дигән фикер тора. Монда берникадәр дөреслек бар.

Язу алмаштырулар татарларны өлешчә наданлыкка чыгарган. Кыска вакыт аралыгында ике тапкыр алфавит алыштырганда укый-яза белергә өйрәнәсе бар ич! Шулай итеп, яшь буын гасырлардан килгән борынгы мирасыннан мәхрүм кала.

Рәсемнәрендә күңел жылысы

Тарихны бу чорда яшәгән кешеләрдән башка күз алдына китереп булмый. Һәр кеше теге яки бу дәрәжәдә үзеннән күпмедер өлеш

кертә. Мин үземнән нәселемнән туган илем – Татарстан - тарихына зур өлеш керткән шәхес Тавил Гыйният улы Хажиэхмәтов белән таныштырырга теләм. Тавил абый—минем бабамның абыйсы. Кызганыч, мин аны хәтерләмим, ләкин әбием, туганнарым

сөйләгәннән генә беләм. Тавил Хажиэхмәтов – танылган рәссам, китап һәм графика буенча остаз, бер сүз белән әйткәндә, үз һөнәрен чын остасы. Мин кечкенәдән үк иллюстрацияләр ясаган татар китапларын укып үстем. Абдулла Алишның “Кем көчлерәк?”, Г.Тукайның “Шүрәле”, “Эш беткәч, уйнарга ярый”, Б.Рәхмәтнең “Сабан туенда”, Ш.Галиевның “Тылсымлы көзгә”, Н.Исәнбәтнең “Мыраужан батыр әкиятләре”, Дәрәмәнднең “Исә жыллар”, М.Жәлилнең кечкенә форматлы “Моабит дәфтәрләре”, М.Фәйзиннең кечкенә форматлы “Галиябану” һ.б. китапларның бизәлешенә, алардагы рәсемнәргә сокланып карыйсың. Ул үзенә хас алым белән, милли бизәкләр кулланып, берберсен кабатламый торган рәсемнәр ясый. Мондый рәсемле китапларның эчтәлегә дә балаларны да, өлкәннәрне дә битараф калдырмый дип уйлыйм мин.

Ул Казанда беренчеләрдән булып, ксилографиягә (агачка гравюра) һәм тактаны линогравюрада эшкәртү буенча техник алымнарны кулланып, китап бизәү өлкәсенә гравюраны кертте. Татар авылларында киң таралган агачка уеп ясалган орнаментларны кулланып, рәссам китап графикасында файдаланылучы, үзенә генә хас бизәү алымын тудырды.

Безне укырга, язарга,

алай гына да түгел, Туган илебездә, халкыбызны яратырга өйрәткән “Әлифба” китабын хәтерлисезме? 1980 елларның уртасында башланган үзгәртеп корулар дулкынында милли тарих һәм мәдәнияткә кызыксыну арткан, «Әлифба» китабын да яңартыр вакытлар житә. Тавил абый тәкъдим иткән вариант мәктәп укучыларына якын булган, мультипликацион геройларны хәтерләтүче малай белән аерылып тора, мин үзем дә шушы китап белән туган телемдә укырга өйрәндем.

Татар әдәбиятының күренекле шәхесләреннән Кол Гали, Утыз-Имәни, М.Акмулла портретларын беренче булып та Т.Хажиэхмәтов ижат итә, шулай ук Г.Тукай, Г.Ибраһимов, М.Жәлил, Һ.Такташ портретларын ясый.

Ул театраль бизәлеш сәнгате өлкәсендә дә актив эшли. Г.Камал исемендәге Татар дәүләт академия театры сәхнәсендә зур уңыш белән барган Н.Фәттахның “Итил суы ака торур”, Т.Миңнуллинның “Канкай улы Бәхтияр”

тарихи драмаларында сәхнә бизәлешенә, костюмнар чигелешенә зур хезмәт куя. Г.Тукай әсәре буенча сәхнәләштерелгән «Кәжә белән сарык» спектакленә курчакларның, костюмнарның һәм декорация макетларының эскизларын эшли һәм аларны үзе үк гамәлгә ашыра.

Минемчә, Тавил абыйның иң зур хезмәте – Татарстан Республикасы эләмен (Дәүләт флагы) ясау. Әлегә конкурста 100дән артык рәссам катнаша, һәм Т.Хажиэхмәтов тәкъдим иткән вариант жиңеп чыга. Яшел, ак, кызыл төсләр белән балкыган Республикабызның әләме бүген дә һәркемне үзенә жәлеп итә.

Тавил абый гомер буе милләтебез сагында яшәде. Ул татар сәнгатенең гасырлар буе сакланып килгән традицияләрен дәвам итеп, аларга нигезләнеп, үз стилин тудыручы рәссам.

Хажиэхмәтоа Кәрим, 9нчы сыйныф

Гаиләм—горурлыгым

Минем гаиләмнең Республикабызның сәнгать үсешенә керткән өлеше шактый зур. Әбием Колмогорцева Ирина Константиновна, бабам Зяблицев Георгий Аркадьевич - Татарстанның атказанган хезмәткәрләре.

Әбием ижатының төп юнәлеше булып, Татарстанның тарихын һәм мәдәниятен, күренекле шәхесләребезнең язмышын сурәтләү булды. Аеруга зур жылылык белән ясалган картиналары

арасында татар халкының бөек шагыйре Габдулла Тукайга, Казаныбызның үткәненә һәм киләчәгенә багышланган хезмәтләре

аерым урын алып тора. Ә бабам—Татарстанның күренекле сынчысы. Әбием әле гомер буге сәнгать мәктәбендә - рәсем укытучысы, ә бабам - архитектор булып эшлэгән.

XX йөзнен икенче яртысындагы республика сәнгате үсешенә әһәмиятле өлеш керткән әбием һәм бабам ижатына багышлап, каталог та чыгарылды. Анда сәнгать белгечләренен мәкаләләре һәм рәссамнарның тормыш һәм ижат юлын яктырткан белешмәләр урын алган.

Әбиемнең балалары да аның эшен дәвам итеп, шушы юлны сайлаганнар. Мин дә узган ел сәнгать мәктәбен кызыл дипломга тәмамладым. Киләчәктә әбием һәм бабамның эшен дәвам итәргә уйлыйм. Федотова Алина, 9нчы сыйныф

Чын җиңү хисен шул сугышта катнашкан ветераннарыбыз һәм сугыш ачысын тойган әби

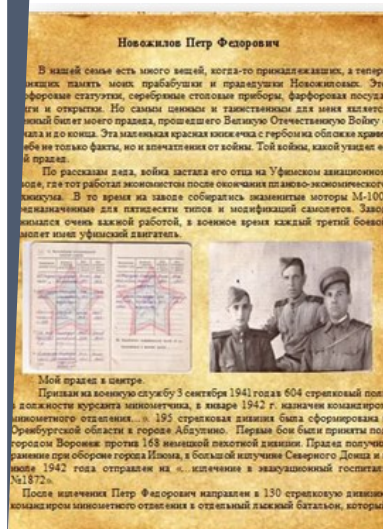
бабайларыбыз гына беләдер

2020нче елда илебез Бөек Җиңүнең 75 еллыгын билгеләп үтте. 9 май- һәр гаилә өчен изге көн. Батырларыбызның данын барлау, мәңгеләштерү максатыннан, лицеебыз укучылары һәм укытучылары «Шәхесләребезгә баш иябез» <https://131vov.wixsite.com/vov131> дип исемләнган сайт булдырды. Әлеге тарихи сайт Бөек Ватан сугышы вакыйгаларын өйрәнүгә, гаилә тарихын барлауга һәм саклауга юнәлдерелгән. Анда түбәндәге бүлекләргә яктыртып барабыз: ветераннарыбыз тормышы, сугыш көннәре, орден һәм медальләр, викторина сораулары, тарихи журнал. Әлеге эшне башкарганда,

укучыларыбыз сугыш еллары вакыйгаларын яңартып кына калмадылар, ә үз туганнарының язмышларын да ачыклай алдылар. Ай саен лицеебызда Бөек Ватан сугышы вакыйгалары хронологик тәртиптә экраннарда яктыртылып барылды.

Орденнар, медальләр тарихын (фалеристика) чагылдырган бүлегебез дә укытучыларыбыз һәм укучылар өчен зур ярдәмлек ролен үти.

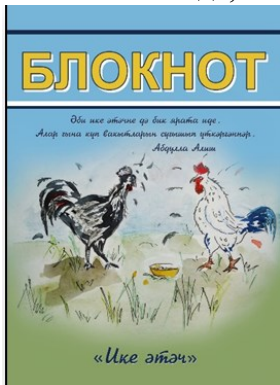
Интеллектуаль уеннар жыелмасы буларак тудырылган бүлегебез бик үзгәчлекле дип саныйбыз. Анда “Нәрсә? Кайда? Кайчан?”, «4 рәсем-бер сүз» кебек уеннарны, укучыларыбыз төзегән ребус, кроссвордларны яктыртып барабыз. Укучыларыбыз арасында да ярышлар оештырабыз. (ахыры 13нче биттә)

Замана таләбе

Проект эшебезнең нәтижәсе

Бүгенге көндә кул эшләнмәләре белән мавыгу - кызыклы да, кирәкле дә шөгыль. Кемдер тегә, кемдер бәйли, ябыштыра, рәсемгә төшерә. Үзенң шәхси эшенә булдыру, үз продукцияне житештерү заман таләбе дә булып тора.

Без лицеебызда блокнотлар ясау эшен башлап жибәрдек. Блокнотлар житештерүне проект эше буларак

башкарабыз. Проект эшебезнең максаты - татар телен, әдәбиятын, популярлаштыру, укучыларыбызны китап укуга тарту, жәмһүриятебезнең тарихын өйрәнүгә кызыксыну уяту.

Блокнотлар ясау өчен татар язучыларының, шагыйрьләренең эсәрләреннән өзекләр алып, аларга үзөбез иллюстрацияләр ясыйбыз. Әлеге өзекләрнең рус һәм инглиз телләрендә тәржемәләрен дә бирәбез.

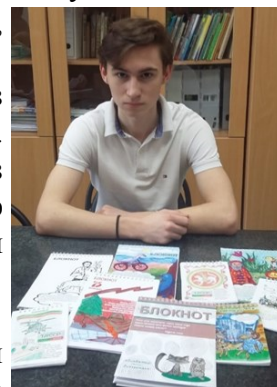

Блокнотларны ясаганда, компьютерда жыю, дизайнлаштыру, тулыландырылган чынбарлык,

логотиплаштырылган продукт житештерү кебек технологияләрне кулланып эш итәбез. Кайбер блокнотларны балалар үзләре фантазияләрен кертөп, төрлө төскә буйый ала. Эш барышында без «Unity» һәм «Unreal Engine» кушымталарыннан файдаланабыз. Безнең Бөек Ватан сугышының—75, ТАССРның-100 еллыгына, әдипләребезнең ижатына багышланган блокнотлар сериясе булдырылды.

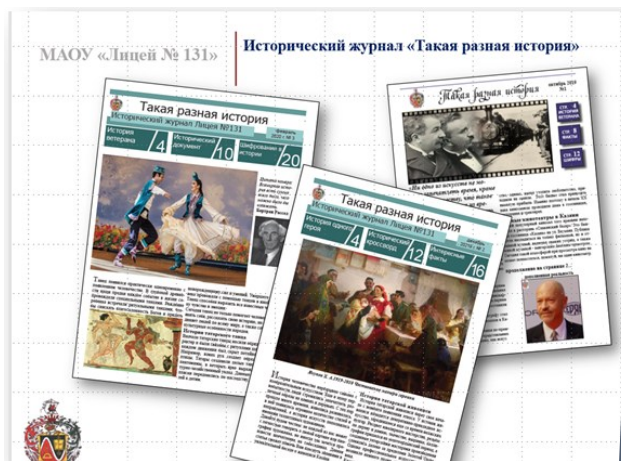
2021нче ел - туган телләр һәм халыклар бердәмлегә елы. Без үзөбезнең хезмәтебезне хәзерге көндә бик актуаль дип уйлыйбыз. Шушы блокнотлар аша туган телебезне өйрәнүгә һәм үстерүгә, горөф-гадәтләренә саклауга өлөш кертөп без дип ышанып калабыз. Безнең проект эшебез туган телебезне өйрәнүгә этәргөч кенә булып калмыйча, республикабызның тарихы һәм мәдәнияты белән танышырга да ярдәм итәчөк.

Минниханов Шамиль, 10нчы сыйныф

«Такая разная история» исемле айга бер тапкыр рус телендә чыгып килүче тарихи журнал, республикабыз тарихын, гаиләләребез, ветераннарыбыз тормышын чагылдыруда әһәмиятле роль уйный. Рубрикалары да төрлеләгә белән аерылып тора. Кинематография тарихы, рәсем, җыр һәм бию сәнгате, ТАССРның 100 еллыгына багышланган саннарыбыз дөнья күрдө.

Укытучылар, укучыларыбыз, эти-әниләр ярдәме белән башкарылучы әлеге проектыбыз гомерле һәм нәтижәле булып дип ышанып калабыз.

Мәктәп тормышы мизгелләре

Милли жәүһәрләрбез

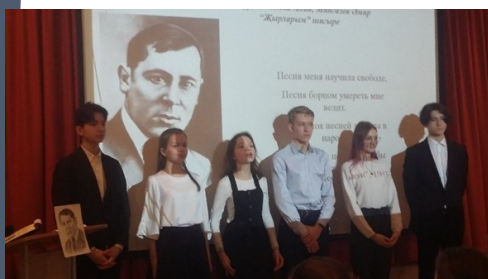
2021нче ел—Татарстан Республикасында туган телләр һәм халыклар бердәмлеге елы дип игълан ителде. Безнең мәктәп тә әлеге вакыйгадан читтә калмады.

Февраль ае—вакыйгаларга бай. Туган телләр декадасы кысаларында лицейда төрле чаралар, ярышлар уздырылды, тәнәфестә төрле телләрдә жырлар, биюләр, радиотапшырулар яңгырады. “Тел – күнел көзгесе” дигән темага сыйныф сәгәтләре бик җанлы узды.

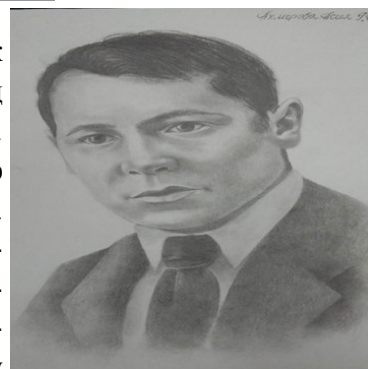
4нче февраль көнне «Милли жәүһәрләрбез» исемле төрле милләт вәкилләренең тормышын, көнкүрешен чагылдырган күргәзмә оештырылды.

Хәтер яши

15нче февральдә жәмәгәтчелек каһарман-шагыйрь М.Жәлиилнең туына 115 еллыкны билгеләп үтте. Шуңа уңайдан лицеебызда Жәлиилгә багышланган чаралар үткәрелде. Һәрбер кабинетта стендлар булдырылды, рәсем конкурсы оештырылды. 10А сыйныфы укучысы Ахмерова Асия ясаган М.Жәлиил портреты югары бәя алды. “Хәтер яши” дип исемләнгән Жәлиилне искә алу кичәсе укучылар хәтерендә уелып калыр.

Илем тарихы –минем горурлыгым

29нчы гыйнварда Туган телләр һәм халыклар бердәмлеге елы кысагында 7нчы сыйныфлар укучылары арасында “Илем тарихы –минем горурлыгым” исемле квест үтте. Барлык сыйныф та алты кешедән торган команда әзерләде. ТАССРның, Казанның тарихына, сәнгать һәм мәдәният үсешенә, бөек шәхесләр иҗатына багышланган тукталышларны үтеп, укучылар үзләренең белемнәре белән гажәпләндерделәр.

Әлеге бәйге барышында укучылар үзләренең жыр, биюгә, шулай ук алар командаларының эмблемаларын булдыруга да ижади якин килеп, осталыкларын күрсәттеләр.

Очрашу кичәсе

Татар әдәбиятының классигы Габдрахман Әбсәләмовның тууына 110 ел тулу уңаеннан 12 февральдә лицеебызда кичә булды. Әлеге очрашуга шагыйрә, “Казан” журналының баш

мөхәррире, Татарстанның язучылары берлеге әгъзасы, Габдрахман Әбсәләмовның оныгы Альбина Булат кызы чакырылды. Кичә 10нчы А сыйныфы укучыларының Г.Әбсәләмовның ижатына һәм тормыш юлына багышланган чыгышы белән башланып китте. Альбина Булатовна үзенен бабасы, ижаты, жәмәгать эшчәнлегенә турында бик кызыклы итеп сөйләде, шигырьләрен укыды, укучыларның сорауларына җавап бирде. Лицеебызга “Казан» журналының яңа чыккан басмаларын һәм үзенен “Разве есть на свете забвение?” исемле китабын бүләк итте. Әлеге очрашу бик жанлы узды. Бу очрашу кыебезнең хәтерендә озак вакытлар сакланып дип ышанып калабыз.

Телләр белгән – илләр белгән

19 февральдә Халыкара туган телләр көненә багышланган концерт булды. Лицеебыз укучылары татар, рус, әрмән, грузин, бурят, белорус, башкорт телләрендә шигырьләр сөйләделәр. Әлеге кичәдә төрле телләрдә яңгыраган җырларны тыңларга, биюләрен карарга да мөмкин иде. Телләрне саклау, өйрәнү, үстерү һәм баеп – безнең бурыч!

Китапханәдә

Мәктәбезнең китапханәсендә һәрвакыт төрле күргәзмәләр эшләр килә. Бу айда анда Татарстан Автономияле Совет Социалистик Республикасының 100 еллыгына, башкалабыз Казанга, туган телләр декадасына багышланган экспозицияләрен күрергә була. Китапханәчез Ләйлә Гумеровна шулай ук бу темага сыйныф сәгатьләре дә үткәрә.

Киләчәк безнең ышанычы

Лицейбыз укучылары төрле дәрәжәдәге конференция һәм конкурсларда да актив катнашалар. 8нче А сыйныфы укучысы Гайнуллин Мурат “Глобализация –реальность современного мира” исемле регионара, шәһәр күләмендә үткәрелгән «Фәннәр атналыгы» конференцияләрендә—1нче дәрәжә диплом, “Интеллект. Мәдәният. Карьера”, “Яшьләр фәнни эзләнүдә” исемле Республика конференцияләрендә 3нче дәрәжә дипломга лаек булды.

Без 131нче лицейда укыйбыз һәм монда укуыбыз белән бик горурланабыз. 1961нче елда ачылган мәктәп Татарстаныбызның сәнгате, фәне, мәгарифе, мәдәнияте үсешенә зур өлеш керткән. Алар арасында драматург, шагыйрь, журналист һәм тәржемәче Равил Рәис улы Бохараев, физика-математика фәннәре докторы Альберт Харис улы Гыйлметдинов, халыкара гроссмейстер, бөтендөнья шахмат олимпиадасында алтын медаль яулаган күренекле шахматчы Алисә Михаил кызы Галләмова, Россиянең халык артисты, күренекле җырчы Ренат Ислам улы Ибраһимов, Россия Президентының эчке эшләр буенча идарә житекчесе Морозов Олег Виктор улы, Татарстан Республикасы буенча Эчке эшләр министры Хохорин Артем Валерий улы, халык яратып өлгергән каршылыклы да , үзенчәлекле дә язучы Гүзәл Яхина һәм тагын бик күп танылган шәхесләр без бар.

Быел мәктәбебезнең 60 еллык юбилеен билгеләп үтәчәкбез һәм бу чарага әзерлек эшләре хәзердән үт башланды.

Татарстан Республикасы Казан шәһәре
Вахитов районы «131нче лицей»
Телефон: (843)236-70-23
Эл. почта: lic.131@tatar.ru

Без социаль челтәрдә!

<https://vk.com/impulse131>

Чыгарылыш өстендә эшләделәр: Петрова Екатерина, Минхаерова Азалия, Загидуллина Аделя, Гайнуллин Мурат, Фарукшин Айдар, Гараев Мурат. Житекчеләр: Загидуллина Эльвира Котдус кызы, Салахова Әнисә Равил кызы.